

Пригоди Арсена Люпена. Том 2.

Арсен Люпен - шляхетний грабіжник

Моріс Леблан

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

Переклад — Ігор Андрущенко

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

«Арсен Люпен, шляхетний грабіжник» (Arsène Lupin, gentleman-cambrioleur, 1907) — перший із серії детективів французького письменника Моріса Леблана (1864-1941). Видані вперше у часописі «Je sais tout» («Я знаю все») у липні 1905 ро ку, вони принесли їхньому автору світову популярність. Герой дев'яти новел — неперевершений грабіжник, своєрідний «перекоти-поле», який керується лише власним кодексом честі і, що головне, не звик ніколи відступати. Неабиякої інтриги його пригоди набувають, коли доходить до такої собі гри в «поліцейські та злодії» і на шляху вигадливого авантюриста виростає непереможний англійський детектив Шерлок Голмс. Чи вдасться джентльмену-грабіжнику перемудрувати славетного джентльмена з Бейкер-стріт (хай ім'я його і змінене — до ре ці, через протест Конан-Дойля — та неважко збагнути, що мова саме про нього!)? Хай там як, але мільйони шанувальників Моріса Леблана та його чарівного героя Арсена Люпена майже століття гадають, чим же скінчиться цей поєдинок, і, втім, він не закінчується й досі. Чудова забава для любителів гостроцікавого сюжету й красного слова водночас.

Арешт Арсена Люпена

І ми спиралися...

Чи замислювалися ви коли-небудь над тим, яким незвичайним і непередбачуваним може виявитися таке зібрання людей: ще вчора вони одне одного не знали, а тепер мусили прожити кілька днів у вузькому своєму колі, між безмір'ям неба та безкраєм моря, й ра зом кидати виклик ро згніваній океанській стихії, витримувати страшний натиск хвиль і лукаве затишшя млявих вод?

По суті, це і є життя, хіба що немов спресоване на трагічний лад, життя з його бурями та злетами, монотонністю та ро змаїттям; і саме тому, напевно, люди, смакуючи гарячкову хапанину, прагнуть насолодитися короткою мандрівкою, надто спокусливою тому, що кінець її видно вже на початку.

Але в останні кілька ро ків діється щось таке, що надає якогось дивного забарвлення емоціям, пережитим під час ре йсу. Пливучий острівець досі залежить од того світу, від якого, здавалося, звільнилися пасажирини. Зв'язок зберігається, але у чистому океані він мало-помалу слабшає, а тоді, знову ж у чистому океані, потроху міцніє. Бездротовий телеграф, поклик з іншого світу, звідки ми в такий загадковий спосіб отримуємо новини! Уяві вже не до снаги воскресити подумки образ дротів, якими коває невидиме послання. І загадка здається геть нерозв'язною, і до того ж вельми поетичною, тож для пояснення нового дива доводиться вдаватися до порівняння його з крилатим вітром.

Таким чином, у перші години ми відчували, як за нами йде, нас супроводжує, ба — випереджає далекий голос, який час від часу нашіптує комусь із нас кілька слів з далекого далеку. Двоє друзів поговорили зі мною. Десять-двадцять інших послали всім, крізь простір між нами, сумні або веселі прощальні звісточки.

Але ось наступного дня, за п'ятсот миль од французьких берегів, грозового пополудня бездротовий телеграф передав таку-от телеграму:

«На борту вашого судна перебуває Арсен Люпен, у першому класі, білявець, на правій ру ці — рана, подорожує сам, під ім'ям Р...».

І цієї миті сильний удар грому струсонув похмурим небом. Сталося замикання. Кінець депеші до нас не дійшов. Ми відкрили тільки першу літеру імені, під яким ховався Арсен Люпен.

Якби йшлося про будь-яку іншу новину, нітрохи не сумніваюся: телеграфісти, так само, як вахтовий офіцер і капітан корабля, приховали б цю таємницю. Але бувають події, котрих не сховаєш навіть за найсуворішої конспірації. Того ж дня, невідомо яким чином, справа набула ро зголосо, і всі дізналися, що знаменитий Арсен Люпен пливе на нашому кораблі.

Арсен Люпен серед нас! Невловимий грабіжник, про подвиги якого всі газети кричать уже кілька місяців! Загадкова особистість, противник старого Ґанімара, найздібнішого поліціанта, котрий оголосив злочинцеві війну не на життя, а на смерть, війну, події якої ро згорталися так яскраво!

Арсен Люпен, винахідливий грабіжник і джентльмен, — він орудував тільки у замках і салонах! — одного ра зу вночі добувся в особняк барона Шормана, але... пішов звідти порожняком, залишивши, щоправда, візитку, на якій було написано таке: «Арсен Люпен, джентльмен-грабіжник, повернеться, коли меблі поставлять справжні». Арсен Люпен — людина на тисячу облич: то він водій, то тенор, то букмекер, а то... син багатих батьків, юнак, старий, комівоаяжер з Марселя, лікар-росіянин, іспанський тореадор!

Тільки-но уявіть: Арсен Люпен походить палубами нашого теплохода, валандається тіснуватими приміщеннями, — та що я говорю! — просто закутком, відведеним пасажирам першого класу, і може будь-якої миті завернути до їдальні, вітальні чи курильні! А що, коли отой пан і є Арсен Люпен... або, наприклад, цей... мій сусід по столику або каюті...

— І це триватиме ще п'ять діб! — вигукнула наступного дня міс Неллі Андердаун. — Просто не до витерпу! Дуже сподіваюся, що його заарештують.

Відтак, звернувшись до мене, запитала:

— Чуєте, мосьє Андресі, ви ж ніби потоваришували з капітаном і нічого не знаєте?

Як би мені хотілося знати бодай щось, аби догодити міс Неллі! Вона була з тих дивовижних створінь, які всюди, де б не перебували, відразу опиняються в центрі уваги. Їхня врода у поєднанні з багатством засліплює. У них завжди є свій двір, шанувальники, прихильники.

Міс Неллі виросла в Парижі, у матері-француженки, а тепер їхала до батька, дукача Андердауна з Чикаго. Супроводжувала її одна з подруг, леді Джерланд.

Із самого початку я вирішив позалицятися до міс Неллі. Але познайомившись ближче, що під час подорожі відбувається швидко, був просто зачарований; коли її величезні чорні очі зустрічалися з моїми, я відчував надто вже сильне хвилювання, як на звичайне женихання. До ре чі, мої знаки уваги вона приймала прихильно. Сподобляла посмішкою дотепи і з цікавістю слухала анекдоти. Здавалося, легка симпатія правила за відповідь на ре вне служіння, яке я всіляко демонстрував їй.

Мабуть, лише один суперник міг мене збентежити: це був привабливий, елегантний і стриманий юнак, мовчазній зосередженості якого вона, судячи з усього, віддавала перевагу над моїми паризькими манерами, розрахованими ра дше на зовнішній ефект.

Коли міс Неллі запитала мене, молодик теж перебував серед поклонників, які вилися коло неї. Ми сиділи на палубі, зручно ро зташувавшись у кріслах. По вчорашній грозі небо очистилося. Погода була чудовою.

— Нічого певного не знаю, мадемуазель, — відказав я, — але чому б нам самим не провести ро зслідування, як зробив би це старий Ґанімар, особистий ворог Арсена Люпена?

— О! Чи не задалеко ви заганяєтеся?!

— Чому ж? Хіба це така важка справа?

— Дуже важка.

— Але ви забуваєте про дані, які ми маємо, щоб ро зв'язати проблему.

— Які дані?

— По-перше, мосьє Люпена звуть мосьє Р.

— Підказка така собі...

— По-друге, він подорожує сам-один.

— Невже ця обставина про щось говорить?

— По-третє, він білявець.

— То й що?

— А те, що нам залишається тільки переглянути список пасажирів і викреслити по черзі тих, хто поза підозрою.

Список цей лежав у мене в кишені. Я дістав його і пробіг очима.

— Насамперед повинен зазначити, що на борту тільки тринадцять чоловіків з ініціалами, що вартують нашої уваги.

— Тільки тринадцять?

— У першому класі — так. Із цих тринадцяти панів Р. дев'ять, як ви можете переконатися, подорожують ра зом з дружинами, дітьми і прислугою. Залишається четверо самотніх пасажирів: маркіз де Кавердан...

— Секретар посольства, — перебила міс Неллі, — я його знаю.

— Майор Ро всон.

— Це мій дядько, — пояснив хтось.

— Мосьє Рі вольта...

— Тут... — вигукнув один із нас, італієць, обличчя якого потопало в бороді ро зкішного чорного кольору.

Міс Неллі ро зреготалася.

— Мосьє точно не білявець.

— Тоді, — продовжив я, — ми змушені зробити висновок, що винний стоїть останнім у списку.

— Тобто?

— Тобто це мосьє Ро зен. Хто-небудь знає, хто такий мосьє Ро зен?

Усі мовчали. Але міс Неллі, звернувшись до неговірного молодика, наполеглива увага якого до неї мене дратувала, запитала:

— Ну ж бо, мосьє Ро зен, чому ви не відповідаєте?

Очі всіх скочили на нього. Він був білявий.

Зізнаюся чесно, я відчув, як моє серце тьохнуло. Але збентежене мовчання, що нависло над нами, підказало мені, що й інші свідки цієї сцени відчували таке саме пригнічення. Між іншим, усе це видавалося абсурдним, бо врешті-решт ніщо в поведінці цього пана не викликало й тіні підозр.

— Чому не відповідаю? — виголосив він. — А саме тому, що, зіставивши своє ім'я, образ самотнього мандрівника і колір волосся, я вже провів аналогію й дійшов того ж висновку. Вважаю, мене слід заарештувати.

Промовляючи ці слова, він дивно змінився з лиця. Його вузькі губи, дві непохитні лінії, звузилися ще більше та зблідли. Очі прорізали червоні прожилки.

Зрозуміло, він жартував. Однак його обличчя, поза справили на нас велике враження. Міс Неллі простодушно запитала:

— Але ж у вас нема ра ни?

— Справді, — мовив той, — рани бракує.

Нервовим жестом він загорнув манжет і оголив ру ку. І тут же мене пройняла думка. Очі мої зустрілися з очима міс Неллі; він показав ліву ру ку.

Присягаюся вам, я вже збирався зовсім виразно висловитися з цього приводу, як ра птом інша подія відвернула нашу увагу. Захекавшись, прибігла леді Джерланд, подруга міс Неллі.

Вона виглядала приголомшеною. Ми збилися в купу навколо неї, але тільки пересиливши емоції, дівчина промовила:

— Мої коштовності, перли!.. Все пропало!..

Ні, як ми дізналися згодом, узяли не все, і найцікавіше — брали вибірково!

Діамантову зірку, кулон із ру біновим кабошоном 1; з ро збитих кольє і браслетів чиясь ру ка повиймала самоцвіти, але не найбільші, а найвишуканіші, дорогі, тобто саме ті, що за максимальної вартості були найменші за ро зміром. Оправи лежали

тут-таки, на столі. Я побачив — усі ми побачили — ці оправи, що втратили дорогоцінний вміст і стали схожими на квіти з обірваними красивими пелюстками, що досі виблискували й мінілися.

І щоби проробити всю цю операцію в той час, коли леді Джерланд пила чай, себто серед білого дня, потрібно було лишень зламати двері каюти в людному коридорі, знайти мішечок, завбачливо захований у капелюшне пудло, розв'язати його і вибрати те, що треба!

Усі ми ахнули в один голос. А коли про крадіжку стало відомо іншим пасажирам, склалася єдина думка: це — Арсен Люпен. І справді, то були його хитрі, таємничі, немислимі манери... і ра зом з тим логічний почерк: якби він узяв усі коштовності, то вийшла б чимала купка, яку легко знайти, але от заховати ро зрізнені одробинки: перли, смарагди, сапфіри, — куди простіше!

За обідом сталося таке: праворуч та ліворуч від Ро зена спорожніли два місця. А ввечері стало відомо, що його викликав капітан.

Арешт його нікого не здивував і приніс справжнє полегшення. Нарешті можна було зітхнути. Того вечора ми трохи ро зважалися. Танцювали. Міс Неллі веселилася надто бурхливо, і це переконало мене в тому, що, хоча знаки уваги з боку Ро зена були їй ра ніше приємні, тепер вона про нього майже не згадувала. Дівоча грація остаточно зачарувала мене. Опівнічної доби, при ясному світлі місяця, я запевняв її у своїй відданості з хвилюванням, яке, судячи з усього, не було їй байдуже.

Але наступного дня, на превеликий подив, виявилося, що звинувачення, висунуті проти Ро зена, були недостатні, тому його звільнили.

Розен, син великого комерсанта з Бордо, подав документи: вони були в найкращому порядку. Крім того, на ру ках його не знайшли ані сліду від ра н.

— Документи! Свідоцтва про народження! — вигукували противники Ро зена. — В Арсена Люпена їх стільки, скільки душа ваша забажає! Що ж до ра ни, її у нього просто не було... або він зумів звести сліди!

Їм заперечували: мовляв, Розен у момент крадіжки — це було підтверджено — гуляв палубою. На що вони відповіли:

— Коли людина типу Арсена Люпена вчиняє крадіжку, хіба їй конче бути при цьому...

Адже якщо відкинути всі інші докази, був один пункт, який навіть найзатятіші скептики не могли спростувати. Хто, крім Ро зена, подорожував поодинці, мав біляве волосся і прізвище його починалося на літеру «Р»? То на кого ж вказувала телеграма, якщо не на Ро зена?

І коли за кілька хвилин до сніданку Ро зен хоробро кинувся до нашої групи, міс Неллі та леді Джерланд підвелися й пішли геть.

Вони добряче злякалися.

За годину обслушний персонал, матроси, пасажери всіх класів уже читали й передавали одне одному ру кописний документ: мосьє Луї Ро зен обіцяв десять тисяч франків тому, хто викриє Арсена Люпена або виявить викрадача коштовностей.

«І якщо ніхто не допоможе мені й не виступить проти цього бандита, — заявив Ро зен капітану, — я сам з ним ро зберуся».

Розен проти Арсена Люпена, або, як пожартував хтось, Арсен Люпен проти самого себе — така сутичка не без інтересу!

Тривала вона два дні.

Усі бачили, як Ро зен кидається на всі боки, підходить до обслужного персоналу, розпитує, нишпорить. А вночі бродить по палубі чорною тінню.

Капітан і собі ро згорнув бурхливу діяльність. «Прованс» оглянули зі споду до труб, обнишпорили всі кутки. Обшукали геть усі каюти під цілком ро зумним приводом, що крадені ре чі напевно

заховані де завгодно, але не в каюті злочинця.

— Урешті-решт що-небудь та знайдуть, еге ж? — питала мене міс Неллі. — Яким би чаклуном не був цей Люпен, йому не вдасться зробити діаманти і перли невидимими.

— Ну звичайно, — відказав я, — в такому ра зі нам би слід було зазирнути за підбивки наших капелюхів, піджаків, оглянути все, що на нас одягнуто.

І, показавши на мій «Кодак», яким я без кінця фотографував її в найрізноманітніших позах, докинув:

— Навіть в апараті завбільшки як цей стачило б місця для всіх самоцвітів леді Джерланд, згодні? Досить удавати, що знімаєш, і ри бка в сітці.

— Однак я чула, що не буває злодіїв, які б не залишали жодних слідів.

— Є такий один: Арсен Люпен.

— Та невже?

— Таки-так. Лише він продумує не тільки майбутню крадіжку, а й усі обставини, які можуть його виказати.

— Спершу ви вірили в успіх більше...

— Але ж тепер я бачив його в ро боті.

— І що ж буде, по-вашому?

— По-моєму, ми зводимо час.

І справді, жодних ре зультатів пошуки не дали, а якщо і дали, то до загальних зусиль отриманий ре зультат — хтось потягнув капітанів годинник — стосунку не мав.

Розлючений капітан подвоїв завзяття, ще пильніше почав приглядати за Ро зеном і кілька ра зів викликав його на ро змови. Наступного дня — іронія долі — годинник знайшовся серед накладних комірців його старшого помічника.

Історія з годинником була схожа на фокус і явно виказувала жартівливі вибрики Арсена Люпена, грабіжника, звичайно, але

грабіжника, який діяв на підставі любові до мистецтва. Безперечно, крадучи, він ішов за своїм смаком і натурою, але часом ро бив це й задля ро зваги. Складалося враження, що цей пан бавиться, навів дивлячись п'єсу, яку сам поставив, і, стоячи за кулісами, регоче на все горло, насолоджуючись дотепами та мізансценою, котрі сам-таки придумав.

Безумовно, він був артистом у своєму жанрі, тож я, дивлячись на похмурого і непохитного Ро зена, думаючи про ту подвійну роль, яку, без сумніву, грав цей чудасійник, не міг говорити про нього без певного захоплення.

Однак позавчора вночі вахтовий офіцер почув, як хтось стогне в найтемнішому кутку палуби. Він підійшов. Перед ним лежав чоловік; голова його була замотана товстим сірим шарфом, зап'ястя зв'язані тонкою мотузкою.

Бідолаху ро зв'язали. Підняли, допомогли.

І з'ясувалося, що цей чоловік — Розен.

Авжеж, Розен, на якого напали під час однієї з його нічних експедицій, звалили з ніг і облупили. На візці, приштрикнутій шпилькою до його вбрання, було написано:

«Арсен Люпен із вдячністю приймає десять тисяч франків від мосьє Ро зена».

Насправді у вкраденому гаманці лежали не десять, а двадцять купюр по тисячі франків.

Само собою, бідолаху звинуватили в тому, що він симулював цей напад, себто напав сам на себе. Але, крім того, що самому так зв'язати себе неможливо, прикметним було інше: рука на картці геть не схожа на ру ку Ро зена, ба більше, дуже нагадує — просто не відрізниш — руку Арсена Люпена, відтворену в знайдений на борту старій газеті.

Отже, Розен більше не був Арсеном Люпеном. Розен знову став Ро зеном, сином негоціанта з Бордо! А присутність Арсена Люпена

підтвердилася вчергове, та ще у такий жахливий спосіб!

Почалася паніка. Пасажири вже не наважувалися залишатися по одному в каюті й тим більше — гуляти в занадто безлюдних місцях. Потихеньку люди стали гуртуватися, тулилися до тих, кому довіряли. Але водночас інстинктивна настороженість ро зділяла найближчих друзів. Загроза-бо виходила вже не від якоїсь однієї особи, яка стягла на себе підозру й, отже, особи не такої уже й небезпечної. Тепер Арсеном Люпенем... став... кожен. Наша вкрай ро збурхана уява приписувала йому чудову й безмежну могутність. Вважали, що він здатен прибирати найнесподіваніші подоби, по черзі бути поважним майором Ро всоном або шляхетним маркізом Ра верданом і навіть — що зрадницька літера «Р» тепер уже нікому не заважала думати по-своєму — будь-яким іншим пасажиром, який має дружину, дітей і челядь.

Перші бездротові депеші не додали нічого нового. В кожному ра зі — капітан як води у ро т набрав, і мовчання це аж ніяк не сприяло нашому спокою.

Отож останній день видався нам нескінченним. Ми жили у тривожному очікуванні якогось лиха. Цього ра зу це буде вже не крадіжка і не просто напад, а справжній злочин — убивство. Ніхто не міг припустити, що Арсен Люпен обмежиться двома дрібними крадіжками. Суцільно пануючи на судні, де діяльність влади зведена до нуля, він, варто було йому захотіти, міг дозволити собі все, міг запорядити багатством і життям пасажирів як заманеться.

Для мене, зізнатися, то був чудовий час, адже в ці години міс Неллі сповнилася довіри до мене. Схвильована стількома подіями, вона інстинктивно шукала захисту, безпеки, і я щасливий був їх запропонувати їй.

У глибині душі я благословляв Арсена Люпена. Хіба не він зблизив нас? І хіба не йому завдячую те, що надбав право віддатися найсолодшій мрії? Мрії про кохання і мрії куди прозаїчнішій, нащо

приховувати? Андрезі — гідний пуатуський 2 рід, але їхній герб трохи втратив позолоти, і мені здається, нема нічого негідного в тому, що якийсь джентльмен бажає повернути цьому прізвищу втрачений блиск.

Я відчував: мої мрії нітрохи не збентежили б міс Неллі. Її усміхнені очі дозволяли мені так думати. А м'який голос нашіптував щось підбадьорливе.

До останньої хвилини ми стояли поруч, спершись на борт, а крайка американських берегів пливла нам назустріч.

Обшуки були припинені. Залишалося тільки чекати. Всі пасажери, і в першому класі, й на нижній палубі, де кишіло емігрантами, передчували хвилину торжества, коли нарешті проясниться нерозв'язна загадка. Ким був Арсен Люпен? Під яким ім'ям, під якою маскою ховається знаменитий грабіжник?

І ця найвища хвилина настала. Якби я дотягнув до сотні ро ків, то й тоді не забув би найдрібнішої деталі цього моменту.

— Які ви бліді, міс Неллі, — сказав я своїй супутниці, котра, геть знеможена, сперлася на мою ру ку.

— А ви! — відказала мені вона. — Ви так змінилися з лиця!

— Нічого дивного! Я такий щасливий, що переживу ці хвилюючі миті поблизу вас, міс Неллі. Мені здається, що і ви коли-небудь згадаєте...

Важко дихаючи від гарячкового збудження, вона не слухала мене. Місток опустився. Але перш ніж нам дозволили вільно ступити на нього, на борт піднялася група людей: митники, люди в уніформі, поштові службовці.

— Якщо виявиться, що Арсен Люпен змився під час плавання, — не здивуюся, — прошепотіла міс Неллі.

— Можливо, віддав перевагу смерті перед ганьбою і потонув у атлантичній безодні, щоб його не арештували.

— Не смійтеся, — мовила вона сердито.

Але ра птом я затремтів, і коли вона спитала мене, що сталося, відказав:

— Подивіться на того старого коротуна, який стоїть у кінці містка...

— Із парасолькою і в сурдугі оливкового кольору?

— Це Ганімар.

— Ганімар?

— Так, знаменитий детектив, який присягнувся, буцім особисто заарештує Арсена Люпена. О! Я ро зумію, що до цього берега океану відомості ще не дійшли, і Ганімар приїхав ра ніше. Він не надто любить, коли хтось пхає носа до його справ.

— Отже, Арсена Люпена напевно впіймають?

— Хто знає! Ганімар, здається, зроду його не бачив без гриму і переодягненим. Якщо тільки йому не відоме його вигадане ім'я...

— О! — промовила вона з безжальною жіночою цікавістю, — як би мені хотілося бути присутньою при його арешті!

...

Далі — у повній книжці «Пригоди Арсена Люпена. Том 2. Арсен Люпен - шляхетний грабіжник».
nashaknyga.com.ua